

BAŞYAZI

Anayasa Mahkemesi'nin 31. Kuruluş Yıldönümü
Törenini Açış Konuşmasından

Demokrasi - Hukuk

Yekta Güngör ÖZDEN
Anayasa Mahkemesi Başkanı

Demokrasi, yalnız hak ve özgürlüklerin değil, kalkınmanın, gelişmişliğin de iklimidir. Kahramanlar yetiştirmez. Hukuk cenneti de değildir. Doyurucu olmayan, ters gelen yanları da olabilir. Ama bir disiplindir ve rejimlerin en iyisidir. Yaşam biçimi bir öz, siyasal ve hukuksal kurumsallaşma yöntemi olmakla birlikte başboşluk ve kargaşa ortamı değildir. Herkez istediğini söyler ama istediği gibi davranamaz. Demokrasiyi bir özlem ve düş olmaksızın çıkarıp doyumsuz bir gerçek kılmak için onu korumak zorundayız. Demokrasi, kendine kıyılmasına olur vermez. Demokrasiyi, demokrasiyle yok etme olanağı us dışıdır. Nasıl, Feodal devlet anlayışının ve kurumlarının yerine çağdaş bir örgütlenme ile uygar bir toplum düzeni yaratma yönündeki devrimci girişimler ulusal birliğin ve dayanışmanın desteği ile başarı kazanmışsa kuramsal doğruların kurumsallaşması olan yasalar da demokratik içerikleriyle toplum kültürünün değerler sisteminde yerini alır. Yasalar yaptırım gücü, sistemin dayandığı ve hukuk felsefesinin geçerliği ile güvenliğini sağlayacak güçlerin yeterliğine bağlı olduğundan, hukuk-yargı kurumlarının et-

kinliği artırılmalıdır. Yasakoyucunun, yasaların genelliği, yansızlığı ve gerçekçiliği gibi adalet ilkelerine gerektiği ölçüde gözetmemesinin neden olacağı uyumsuzluklar ve yaratacağı kötü sonuçlar her zaman düşünülmalıdır. Anayasa sistemimizin yakın tarihte geçirdiği sınav dönemleri unutulmalıdır. Herşeyin zaman içinde eskiyip nitelik değişikliğine uğraması ve işlevini yitirmesi hukuk yasaları için de geçerli bir doğa yasasıdır. Bu nedenle hukukun yeninin yanında yer alması, yaşamın getirdiği bir zorunluluktur. Dinsel geleneklere karşın, hukukun ve yargının kurallarını geçerli ve ege-men kılan, kişinin özgür istencine dayanan demokratik anlayış, bilimin ve usun gücünü yansıtan oluşumlar kucağıdır. Uygarlık, hertür karanlıktan kurtulmak demektir. Demokrasi- nin erdemi bilinmelidir.

İnsani boyutlardan yoksun yaşam, ölümden de beterdir. Kötü hukuk, hukuksuzluktan da kötüdür. Aydınlanmayı engelleyen yanlışlarla yararsız geleneklerin ve dogmaların birbirinden farkı yoktur.

Bunlar bilimin ve demokrasinin can düşmanıdır. Eleştirel düşünce, gerçeği bulmaya yönelik araştırma bilimin kaynağı ve dayanağıdır. Özgürlüksüz aydınlanma, aydınlanmasız özgürlük olmaz. Bir ülkenin öz varlığı, gerçek değeri, aydınlardır. Usa ve bilime karşı çıkararak, hukuku, insan haklarını bağımsızlığı anmayıp "hak" sözcüğünü yalnız dinsel anlamda kullanıp sürekli ve sinsi biçimde duygu sömürüsü yapanlarla destekçilerini makamları ve sanları ne olursa olsun aydınlıkla ve demokratlıkla ilgileri yoktur. Komünizmin yıkılmasıyla amaçları kursaklarında kalanlarda insan haklarına dayanarak, demokrat-

Osmanlı'yı överek dinsel sentezlerle yenileşmeyi ve gelişmeyi engellemek, yeni Cumhuriyetleri kişisel egemenlik özlemiyle önermek ağır yanlışlardır.

lık taslayarak oyunlarını yeni alanlarda sürdürenlerde böyledir.

Demokrasi konusunda öğrenmesi gereken çok şey olan kimileri, tarih, toplum, hukuk bilgilerinin yetersizliğine bakmadan, "ülkemizdeki aydınlardan çoğunun Atatürkçü olduğu" sözünü dünyadaki her aydının Atatürkçü olması zorunluluğu gibi

algılayıp sömürdüler. Atatürk'e saldırılar, aydın olmadıklarının kanıtıdır. Kemalizmi doğuş zamanını ve bugünlere ulaştırdığını göremeyip demokrasi ile uyuşmadığı savlarıyla karşı devrimcilere güç vermeye çalışanlar, ulusal değerlere savaş açmışlardır. Bunlara sessiz kalınmamalıdır. Soylu savunma, siyasi uğraş sayılamaz. Hukuk, huzurunda kaynağı olduğundan bu konulara şimdilik böylece dokunup geçmeyi yararlı buluyorum. Bu da ulusal bir görevdir ve kimse görevini yaptığı için suçlanamaz. Devlet kavramı ve yapısı ile ulusal egemenliğin içeriği ve anlamı da değişmişken zamanı, ortamı, koşulları düşünmeden 1993'te 1923'ü acımasızca eleştirmek, Cumhuriyeti daha gerçek ve daha geçerli kılmaya çağırarak yerine, karalayarak güçlenmesini sağlayan zorunlu önlemleri kötülemek, Osmanlı'yı överek dinsel sentezlerle yenileşmeyi ve gelişmeyi engellemek, yeni Cumhuriyetleri kişisel egemenlik özlemiyle önermek ağır yanılılardır. Temel ilkeleri, ulusal değerleri, soyumuzu, adımızı ve kaynağımızı tartışmaya açmak, bağımsız ve özel kuruluşları yasal çizgilerinden uzaklaştırıp ele geçirmek gibi düşünceler asla uygun değildir. Siyasal gösterilerle ne gerçekler örtülür, ne sorunlar çözülür,

ne de bir yere varılır. Kimi yeni siyasi oluşumlarda, kimi seçim ve atama işlerinde, yer değiştirme ve görevlendirmelerde mezhep yada tarikat ağırlığı ve kadrolaşma söylemlerine neden olunmamalıdır. Yaşam pahalılığı, yolsuzluk suçlamaları, işsizlik ve anti demokratik kurullar üzerinde önemle durulacağını, toplumsal barışın sağlanacağını umuyorum.

Sevr'i övüp Atatürk'ü yerelerinin yaşama organına kadar girdikleri günümüzde sövgülerin, yargıya ve güvenlik güçlerine saldırıların gülümsemeye karşılanması ilginçtir. Demokratik görünüm için ödün yanlıdır. Ahlak olmadıkça hukuk da, demokrasi de, ekonomi de, sanat da olmaz. Yozlaşma yoğunlaşır.

Ulusal And'dı, Lozan'ı Türkiye Cumhuriyeti'ni, laikliği tek yanlı tartışmalara açmak oyununa gelinmemelidir. Türkiye Cumhuriyeti'ne yönelik iç ve dış kaynaklı, kalemlilik, sözlü, silahlı saldırılarla bir insandan beklenen en küçük değerlilik

gösterilmeden yürütülen kampanya, yurtseverlikle tarih bilinci ile bağdaşmayan bir tür hayınlıktır. Atatürk, gerçekte Türkiye düşmanlığını

*İnsani boyutlardan yoksun yaşam,
ölümden de beterdir.
Kötü hukuk, hukuksuzluktan da kötüdür.
Aydınlanmayı engelleyen yanılılarla
yararsız geleneklerin ve dogmaların
birbirinden farkı yoktur.
Bunlar bilimin ve demokrasinin
can düşmanıdır.*

da birleşen şeriat devleti özlemcileri, bölücü ve ırkçılar, baskı, sömürü ve acıyla karanlığı yoğunlaştıranlar bağımsızlığın ve özgürlüğün yıkıcılarıdır. Basın özgürlüğünün kötüye kullanılması demokraside insanlık adına üzücüdür. Özellikle hukuk dışı kimi TV yayınlarıyla çekinmeden kişiliklere saldırmak, sahipleri ve yakınları için güç bir durumdur. Ayrıca dindar görünüp bir günde değişik içerikli iki baskıyla çirkin saldırıyı seçip gerçek dışı anlatımlarla oyunlarını sürdürenlerin ahlak ve insanlık anlayışına şaşmamak olanaksızdır. Devlet televizyonunda şeriatçılık övülmemeli, kimi özel yayınlardaki tekke-zaviye görüntüleri herkesi düşündürmelidir. Yas yayınları da böyledir.